

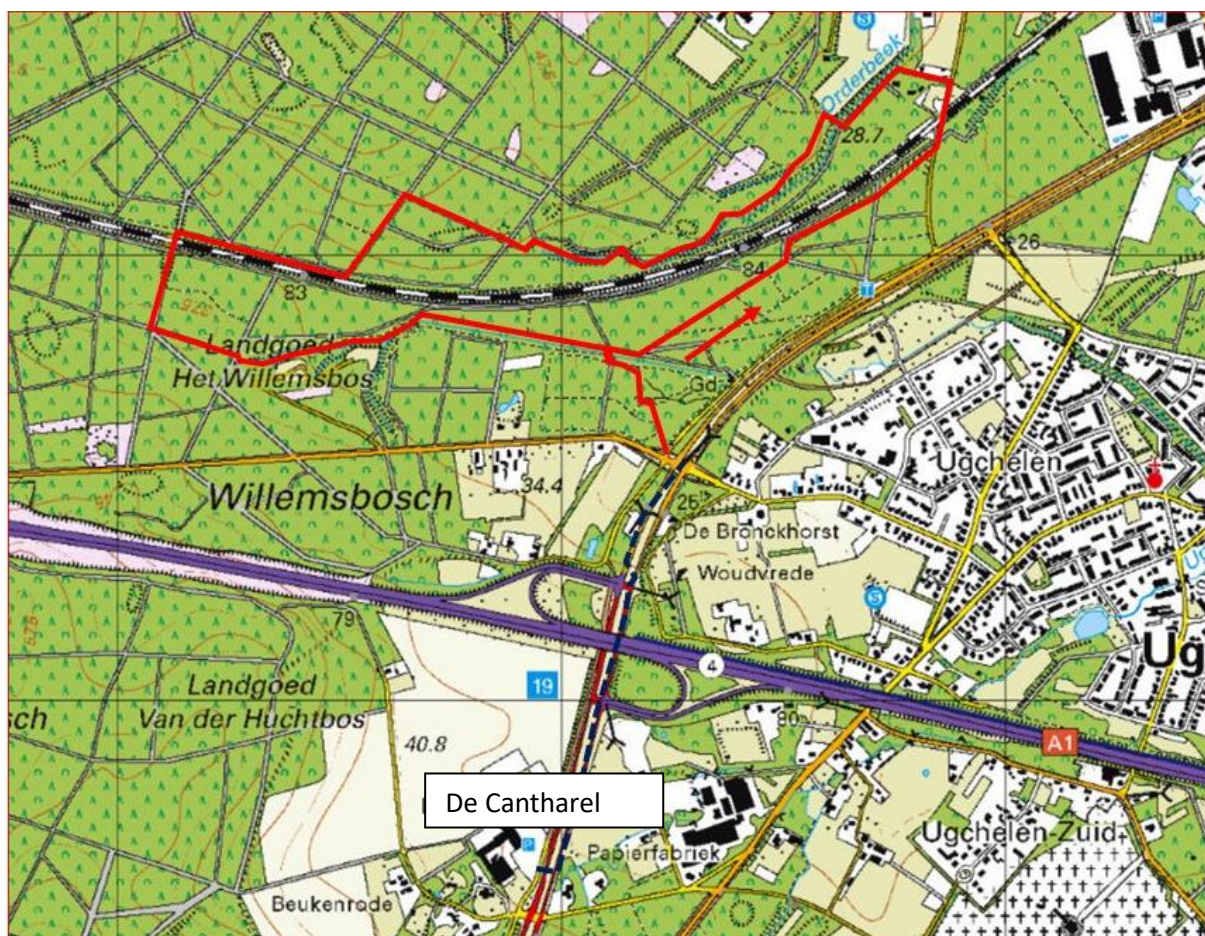
Twee sprengen

5 km

Wandeling nabij Van der Valk Hotel Apeldoorn - de Cantharel in Ugchelen

Deze wandeling is deels gemarkeerd door paaltjes met groene pijlen en niet geschikt voor kinderwagens en/of rolstoelen.

Kaartje met route

Deze route wordt regelmatig gecontroleerd. Kom je veranderingen in de route tegen, dan kun je deze melden op routes@ivn-apeldoorn.nl

Routeaanduidingen zijn vet gedrukt

Bij de routebeschrijving is informatie opgenomen over speciale bezienswaardigheden.

Algemene informatie

Gebiedsbeschrijving

De wandeling voert twee bosgebieden langs een tweetal 'sprengenbeken', de Orderbeek en de Schoolbeek. Sprengenbeken zijn door de mens gegraven waterlopen die het proceswater (voor aandrijving en fabricage) leverden van watermolens. In de Veluwe heuvelrug tot onder de grondwaterspiegel uitgegraven 'sprengkoppen' zorgden voor een continue waterstroom van hoge kwaliteit voor m.n. papiermolens en later wasserijen.

De verzamelnaam sprengenbeken wordt op de Veluwe meestal afgekort tot 'spreng'. Overigens hebben de meeste sprengenbeken althans deels een natuurlijke oorsprong, zoals ook in de naamgeving tot uiting komt.

Het Orderbos is genoemd naar de buurtschap Orden. Het bos is een 172 hectare groot heuvelachtig gebied met veel naaldbos, oude beukenlanen en nog enkele heideterreinen. De bodem bestaat uit podzolgronden (een askleurige uitspoelingslaag op geringe diepte). In het Orderbos ontspringt de Orderbeek.

Geschiedenis

In 1893 werd op initiatief van de heer Van Rosmale Nepveu uit Doorn de Oranjobond van Orde opgericht met als doel: bouwen van arbeiderswoningen, heideontginning en stichting van heidehoeven. Dit kwam de heer A.W. Beckeringh ter ore. Hij wilde de heersende werkloosheid bestrijden door het ontginnen van heidegronden en het aanleggen van bossen bij Apeldoorn. Door de arbeiders ook een woning te geven zou hen een menswaardig bestaan worden verschaft. Hij kocht 18 hectare heidegrond. In 1898 werd gestart met de ontginning. De aankoop werd uitgebreid tot 180 hectare. Op 10 juni 1904 kreeg het bos de naam Willemsbos, naar de zoon van Beckeringh.

In het Willemsbos ontspringt de Schoolbeek. Het later gegraven deel ten westen van de Europaweg wordt ook Geurtssprengen genoemd, naar de (beek)eigenaren van de voormalige molen Klarenbeek.

Startpunt, hoek Europaweg / Hoogbuurloseweg

Parkeren kan hier of eventueel op de nabijgelegen carpoolplaats. Vanaf De Cantharel is het startpunt te bereiken via de Otterloseweg/Europaweg of via het fietspad erlangs (ca. 1km).

Via het klaphek rechtdoor, volg voorlopig het rood-wit gemarkeerde (LAW) pad.

Hier begint het Willemsbos, een gemengd bos met veelal Amerikaanse eiken als laanbomen. Even verder zijn rechts droge greppels te zien, dit zijn oorspronkelijke, verwaarloosde sprengkoppen van de Schoolbeek.

Spreng via betonnen 'bruggetje' oversteken en rechtsaf.

Deze rechte waterloop gaat links stroomopwaarts naar het brongebied van de Schoolbeek en komen we later weer tegen. Rechts gaat het water onder de Europaweg door via De Veldekster naar de Ugchelse Beek. De Schoolbeek leverde het proceswater voor de Ugchelse molens Klarenbeek (1837) en Steenbeek of Kleine Bazemolen (1646).

Op de splitsing links aanhouden.

Het bosgedeelte hier bestaat voornamelijk uit naaldbomen, grove den links, fijnspar en lariks rechts van het pad. Merk op het verschil in onderbegroeiing bij de dennen en de sparren. Kwestie van licht, noodzakelijk om te groeien.

grove dennenappel

sparappel

lariksappel

Het brede pad volgen tot op de vijfsprong, hier links aanhouden. Pad vervolgen, parallel de spoorbaan. Spoorwegovergang oversteken en bij eerste onverharde weg linksaf (vóór huisnr 148).

➡ Vanaf hier volgt u ook de 'heenroute' via de paaltjes met groene pijlen gemarkeerde wandeling van 'Apeldoorn te voet'.

De spoorweg is in de tweede helft 19^e eeuw aangelegd, als Oosterspoorweg die liep van Amsterdam via Amersfoort en Apeldoorn naar Zutphen. Hij doorsnijdt de Veluwe deels door een natuurlijke laagte (een smeltwaterdal) bij Apeldoorn, vandaar de grote bocht naar het noorden op deze plaats.

Na het klaphek bij eerste paadje rechtsaf, over het houten bruggetje, pad langs de spreng volgen.

Dit is de Orderbeek, waarschijnlijk deels een natuurlijke beek die in de 17^e eeuw als sprengbeek steeds verder diep is uitgegraven in de heuvelrug. De Orderbeek leverde het proceswater voor de Ordermolen (1626), de Hennemansmolens, later Waterloo (1619 en 1760) en 't Hul (1624). Het bosgebied hier is het Orderbos. De oevers van de spreng hebben in 2011 door het Waterschap een grote opknappbeurt gehad. De dichte, donkere atypische begroeiing met doulassparren is verwijderd ten faveure van vrij(er) uitzicht nu.

Bij de volgende houten brug de spreng weer oversteken en rechtsaf. Bij splitsing rechts aanhouden, pad langs de spreng volgen.

Merk op dat de overvloedige walbegroeiing langs de spreng tot hier toe nu meer spaarzaam wordt. Dit komt door de beschaduwing door aanwezige de hoge loofbomen, een gewenste toestand tijdens de 'werkzame periode' van de spreng. De 'natuurlijke' begroeiing bestaat met name uit varens, waaronder het typerende dubbelloof en mossen als levermos.

dubbelloof

levermos

Bij klaphekje rechtsaf naar beneden, pad tussen de sprengen volgen. Na het volgende klaphekje linksaf, langs de afrastering.

Aan het hoogteverschil tussen het maaiveld en het niveau van de sprengkoppen is te zien hoe diep het grondwater ligt. Op dit mooie plekje kan met enig geluk de **ijsvogel** worden waargenomen. Een prachtig vogeltje levend van vissen in helder, stromend water. Hij doet overigens zijn naam geen eer aan, is namelijk niet erg 'winterhard': in strenge winters legt het overgrote deel van de populatie het loodje.

Na 20 m, bij einde afrastering, op de kruising rechtdoor. Op de direct volgende splitsing links aanhouden en op de kruising rechtdoor.

Het bos hier bestaat voornamelijk uit naaldbomen die veel licht doorlaten tot op de bodem. Vandaar de overvloedige begroeiing met zowel de blauwe, bladverliezende bosbes als de rode, bladbehoudende soort, die ook vossenbes wordt genoemd. De laanbomen zijn hier weer veelal Amerikaanse eiken afgewisseld met enkele beuken.

blauwe bosbes

rode bosbes

Op de eerste kruising linksaf. Einde pad rechtsaf, langs spoorbaan. Op de kruising linksaf (laaggelegen pad). Spoorwegovergang oversteken en rechtdoor.

Het omhoog lopende, deels met oude klinkers geplaveide weggetje is een overblijfsel uit de aanleg van het Willemsbos.

Op de vijfspiong direct linksaf. Het pad buigt naar rechts, nu na 10 m linksaf.

Hier beginnen de sprengkoppen van de Schoolbeek, of ook de Geurtssprengen. Een fraai ensemble van meerdere koppen in een gemengd bos. Rechts is een rustiek gelegen kampeerterrain van de NTKC. Ook in dit gebied wordt regelmatig (in rustige tijden) het ijsvogeltje waargenomen.

Pad aan de linkerkant van de sprengrand alsmaar blijven volgen tot het bekende betonnen bruggetje. Aan het kaarsrechte verloop van de sprengrand is duidelijk de menselijke hand te herkennen. Letterlijk, want sprengranden als deze werden indertijd met de schop op de heide uitgegraven. Het onderhoud werd indertijd veelal verricht door een gemeenschappelijke 'beekruimer'. Tegenwoordig is het werkterrein voor Ugchelse vrijwilligers.

Bruggetje oversteken en linksaf het pad met de rood-witte markering terug volgen tot bij het hek.

De bladeren van de vele Amerikaanse eiken hier verkleuren het bos in de herfst tot een vlammend rood geheel. Waardevol als ornament, het hout is echter van mindere kwaliteit dan van de veel langzamer groeiende inlandse eiken.

Het klaphek door en je bent terug bij het startpunt.

(IVN routenr: W-UGC-02, versie: 2023-04)

Disclaimer: IVN aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade op welke wijze dan ook ondervonden door gebruik te maken van deze route.